

บทคัดย่อ

- เรื่อง : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวเขต
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
- โดย : อรรचना สิริพิชัย
- ชื่อปริญญา : ศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต
- สาขาวิชา : การออกแบบผลิตภัณฑ์
- ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย สิกขา
- ศัพท์สำคัญ : อำเภอโขงเจียม แหล่งท่องเที่ยว หัตถกรรมของที่ระลึก

อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขงฝั่งตรงข้ามคือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาเตี้ยๆ สลับกันเป็นระยะๆระหว่างเนินเขาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย อุทยานแห่งชาติผาแต้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติที่รู้จักแพร่หลายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติผาแต้มและเขตอำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ตลาดสินค้าของที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันได้รับความนิยมตามไปด้วยนั้นความต้องการของตลาดประเภทของที่ระลึกเป็นแนวทางปรับตัวศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ได้ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันเพราะการเดินทางของนักท่องเที่ยว นอกจากจะนำความประทับใจในสถานที่แล้วสิ่งหนึ่งที่เป็นค่านิยมสำหรับนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปก็คือการซื้อผลงานทางด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตในท้องถิ่น ซึ่งจะสะท้อนผ่านสินค้าประเภทของที่ระลึก

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 3 ประการคือ

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทงานหัตถกรรมสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกในเขตอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
- 2) ศึกษาศักยภาพชุมชนเกี่ยวกับความพร้อมทั้งในด้านวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น ภูมิปัญญาดั้งเดิมและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ระลึกในรูปแบบใหม่ๆ
- 3) ศึกษาแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทั้งในลักษณะการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมและการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านกุ่ม 2) บ้านตามุย และ 3) บ้านท่าลั้ง ตำบลห้วยไผ่

อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานี

ผลจากการดำเนินงาน ทั้ง 3 หมู่บ้าน สรุปได้ว่าบ้านกุ่ม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 33 คน บ้านตามุย มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 38 คน และบ้านท่าล้ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 65 คน รวมทั้งสิ้น 136 คน ผลจากการดำเนินงานพบว่า หมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง มีสิ่งที่เหมือนกันใน 3 ประการ คือ 1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในทุกหมู่บ้านมีความงดงามใกล้เคียงกัน 2) ชาวบ้านมีความรักท้องถิ่นผูกพัน รักใคร่ สามัคคี 3) มีความต้องการที่จะพัฒนางานอาชีพ โดยเฉพาะงานที่สามารถทำได้ในท้องถิ่น โดยอาศัยทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น สำหรับความแตกต่างของทั้ง 3 หมู่บ้านมี 3 ประการ คือ 1) มีความรู้ความถนัดในการผลิตงานหัตถกรรมแตกต่างกัน เช่น บ้านกุ่มมีความถนัดในการทอผ้าฝ้ายและงานเดววัลย์ บ้านตามุยปัจจุบันยังไม่มียานหัตถกรรมและบ้านท่าล้งมีชื่อเสียงจากงานจักสานกระติบข้าวเหนียวโดยใช้ตัวไม้ไผ่ 2) ภาษาพูด มีความใกล้เคียงกันใน 2 หมู่บ้านและที่แตกต่างคือ บ้านท่าล้ง ซึ่งเป็นชาวนูร์ที่ใช้ภาษาพูด 2 ภาษา ทั้งภาษาอีสานและภาษาบรู 3) การประกอบอาชีพ เนื่องจากทุกหมู่บ้านมีปัญหาทางด้านพื้นที่ที่จำกัดเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหุบเขามีโคกหินจำนวนมากอีกด้านหนึ่งเป็นแม่น้ำโขงทำให้การทำเกษตรกรรมไม่สามารถทำได้เต็มที่จึงมีการทำประมงในทุกพื้นที่ จากการจัดประชุมระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่าแต่ละแห่งมีความคิดเห็นที่น่าสนใจในหลายประเด็น โดยความคิดเห็นต่างๆ ได้นำมาวิเคราะห์เป็นรายหมู่บ้านเพื่อจัดอบรมศึกษาแนวทางในการพัฒนาอาชีพ โดยนำศักยภาพชุมชนที่มีอยู่มาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและผลจากการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ของแต่ละหมู่บ้านพบว่ามีความแตกต่างตามความถนัดของแต่ละหมู่บ้าน หลังจากนั้นจัดให้มีการประเมินผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อวิเคราะห์ถึงจุดบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตเพื่อการจำหน่าย

สรุปการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอโขงเจียม ซึ่งสามารถหาวัตถุดิบ เช่น เศษไม้เก่า ไม้ไผ่ และเมล็ดพืช ตามธรรมชาติในท้องถิ่นนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการผลิตเป็นของที่ระลึก เป็นการลดต้นทุนการผลิตก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างยั่งยืนส่งผลให้คนมีงานทำมีรายได้และส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศชาติดีขึ้น

ABSTRACT

TITLE : DEVELOPMENT OF SOUVENIR PRODUCTS IN TOURIST
ATTRactions OF KHONGJIAM DISTRICT, UBON RATCHATHANI

BY : UNCHANA SITTICHAJ

DEGREE : MASTER OF APPLIED ARTS

MAJOR : PRODUCT DESIGN

CHAIR : ASST. PROF. SAKCHAI SIKKA

KEYWORDS : KHONGJIAM DISTRICT / TOURIST ATTRactions/HANDICRAFT
SOUVENIRS

Located in Ubon Ratchathani province of northeastern Thailand, Khongjiam district is adjacent to the Mekong River and opposite to the Laos PDR. Its general landscape consists of low mountains intermittently alternated with hills with the beauty being regarded as Thailand's famous natural tourist attraction. As a historical and natural site, Pha Taem National Park, partially located in Khongjiam district, is widely noted among tourists. Due to the improvement of tourist attractions both in the park and Khongjiam district, the number of tourists has increased, resulting in the growing popularity of local handicrafts in the souvenir market as a by-product. Consequently, in order to survive in this type of market, the local products themselves need to be further adapted so that they can survive in current economic and social conditions. Apart from enjoying tourist attractions, in general, the tourists are particularly interested to purchase handicraft products available in the local market as their souvenirs.

The three-fold purpose of this research was to: 1) study current conditions and problems in enhancing local handicraft products and souvenirs in Khongjiam district, Ubon Ratchathani; 2) study the community potential in terms of raw materials available in local areas, folk wisdom, and the need of souvenir product development in different patterns ; 3) investigate the guidelines for developing the previously existing souvenir products and designing the new ones with particular concern in local uniqueness. The scope of the study covers 3 villages namely, 1) Ban Koom ; 2) Ban Tamui ; 3) Ban Tah Long, all of which are located in Khongjiam district.

Samples of 136 villagers, representing the four villages, were classified as follows : 33 persons from Ban Koom ; 38 persons from Ban Tamui; and 65 persons from Ban Tah Long. Of the four villages, there exist three likenesses as follows: 1) comparatively beautiful natural attractions ; 2) the sentiment of loving their homeland and harmony among villagers ; 3) the need of local career development by utilizing resources existing in the area. The locals, however, share the differences in three aspects. Firstly, they possess different expertise in producing handicraft products. For example, while the villagers of Ban Koom specializing in cotton weaving and liana handicrafts, and Ban Tah Long are notably skilled at producing reduced models and sticky rice containers respectively. Next, the spoken language normally used among the villagers of Ban Tah Long is relatively different when compared with those of the villagers from other three villages due to their different backgrounds. In fact, the locals of Ban Tah Long are categorized as the Boon ethnic group. Besides Isan language, a dialect mainly spoken in northeastern Thailand, people of Ban Tah Long also speak their own dialect. Thirdly, the villages are situated near the Mekong River and surrounded by rocky valleys; as a result, this leads into ineffective cultivation in the area. The majority of the four villages, therefore, depend greatly upon fishery instead of agriculture.

After the discussion and brainstorming with the villagers, several interesting ideas obtained from the locals of each village were further analyzed and utilized as guidelines for career development. The potential of each village played a vital role in designing and developing souvenir products. Once the design process was completed, it was found that the new products were comparatively different based on the different specializations of the four villages. At the final stage, the newly-invented products were evaluated in order to analyze their defectiveness and sales probability. The findings revealed that the consequence of souvenir product development had brought about the learning process which is useful for people at large especially for those living in the tourist attraction areas in Khongjiam district. The villagers have learnt how to add value to their unwanted waste and natural materials easily found in their local areas by turning them into souvenirs. By means of this, it not only helps reduce production costs, but also generates sustainable careers and employment opportunities among the villagers and further better the economics at the national level.